REFLEKSYE
nad
uſzkodzeniem dla kraiow
POLSKICH
wynikaiącym z zaniedbywania
HANDLU,
pochodzącego z mnieyważenia porzuconey nad Gdańſkiem
OPIEKI.

1790.

Handel pod panowaniem Samowładnym nigdy tak oswobodzonym bydź nie może, iak pod Rządem prawdziwie Republikantſkim. Dowod w tym niechybny daią wszelkie, takowym Rządem ſię zaszczycaiące obszerne Pańſtwa i partykularne Magiſtratury, a między niemi nayszczegolniey Anglia i Hollandya.

W Anglii Osoby wysokiego urodzenia handlem ſię bawiące, bynaymniey ztąd upo-

npodlonemi ſię niewidzą. Walpole był pierwſzym Miniſtrem Krola, a Brat iego kupcem. Miaſt rożnych Obywatele ſtanu kupieckiego przez Deputacyą cum votis w Parlamentach zaſiadaią, tam przekonywaią Krola i Miniſtrow JEGO o awantażach z pomnożenia Handlu wypływaiących, i zwracaią kroki Miſtiſtrow, Handel podatkami nieprzyzwoitemi obciązaiące.

W Hollandyi także, Handel, iako fundament ſwobody narodowey, w przyzwoitym zoſtaie uszanowaniu, i położeniu, będąc tylko podatkowi celnemu po dwa od ſta podległym. Wyraźniey o tym swiadczy Raynal, *) opisuiąc Handel kraiow oſobliwie Pruſkich. Autor Opiſania handlu kraiow Europeyſkich **) daie w tey mierze preferencyą rżądom Miaſt wolnych, iako to: Hamburgowi, Bremen, Lubekowi &c.

Gdańſk

---

*) *Dans* ſon Hiſtoire philoſophique.

**) Podobno P. Struenſee Konſ. JKM. Prusk.

Gdańſk w poczet dopiero rzeczonych Miaſt ſię liczący, odwiecznie zasadzał ſwą szczęśliwość y pomyślność obywatelſką z handlu początek biorącą, na fundamencie poddania ſię pod zwierzchność Monarchow Polſkich. Poddał ſię więc Roku 1454 krolowi Kazimierzowi IV. rownym prawem y warunkami w ogolności, iakiemi w ten czas cała Prowincya Prus zachodnych pod Berłem Polſkim zaszczyconą zoſtała. Dwa z tych warunkow są nayszczegulnieysze: Pierwszy, aby nigdy cło iakowe na ublizenie Ziemſtwa Prusko-Polſkich uſtanowione niebyło; a drugi, aby te Polſkie Pruſſy nigdy od Polſki oderwane lub odłączone niezoſtały.

Przemoc y Rewolucye ſię zdarzaiące zwykły przeistaczać zwierzchność, bez ubliżenia iednak obywatelſkich wolności, własności i prerogatyw odwiecznie obwarowanych. Gdańſk przez Traktat podziału, a bardziey przez konsekwencye onego, oſierocały, wyzutym zoſtał z wolności,

ści, własności y prerogatyw wszelkich ſobie przez położenie właściwych, a prawem natury poſiadanych. Przemoc w nabywaniach, granic nieznaiąca, przywłaſzczyła ſobie Port morſki; A handel przez Emulacyą niegdys współziomkow, zemſty z zazdrości szukaiących, na przemocy ſię zasadzaiącą, częścią ogarnionym, częscią też i odſtręczonym zoſtał. Intrata publiczna, i Ludnosc, iedyne sposoby utrzymywania ſię Miaſt partykularną wolnoscią zaszczyconych, zniknęły. Obywatelſtwo w tak opłakanym ſię widząc ſtanie, po większey częsci serca trącić zniewolonym zoſtaie. Gdańſk utrzymywawszy ſtokrotnoletny związek handlowny z roznemi Narodami, każdemu wzaiemnym ſię przyſługiwał Awantazem, a teraz ze wszyſtkich Prerogatyw takowych na przyszłość ogołoconym ſię widzi.

Zaniechanie opieki nad Gdańſkiem, i oddalenie iego z dawney Dependencyi nie

bez

bez uszkodzenia dla kraiow Polſkich ſię bydź zdaie; Mimo zdania, o konsekwencyach ztąd wynikaiących, niedosyć rozträsnionego, a tym ſamym sobie ubliżaiących.

Ublizenie handlu Gdanſkiego przecìwne zamiarom onego miało ſkutki. Nawet ſkarb Monarchy Pruſkiego przez sposob podatkowania celnego w porownaniu tyle niezyſkał, iak publiczność Gdańſka ſtraciła. Riga, Petersburg, Cherſon, Trieſt a nayszczegolniey Amerika połnocna ztey korzyſtała Rewolucyi. W Americe połnocney te ſame, ziemia daie produkta, ktore Polſka przez Gdańſk roznym udziela kraiom. Ci Amerikanie Trybem Republikantſkim ſię rządzący iuz nie mało Potazow, Zboża, i Drzewa wielorakiego &c. do Europy sprowadzaią. Od rocznie Exportacya ich ſię pomnaza. Z Peterburga w iednym Roku chociaz woyną zawikłanym, Osm tyſięcy Szyffuntow Potazu wywieziono; Zamiaſt ze w niedawnym

czasie

czasie Petersburg z Gdańſka Potażem białym, ſobie potrzebnym, ſię prowidował. Przyczynę tego, teraz zaniechanego prowidowania ſię Potażem, w obrotach teraznieyszych nad brzegami Wisły ſię działaiących, poszukiwać i examinować przychodzi.

Gdyby Monarcha Pruſki przywroceniem Portu morſkiego Gdańſkowi, iako naturalnemu Poſſeſſorowi, chociaz kondicyonalnie, ſię uſprawiedliwić raczył, a Cło Fordońſkie na cztery procenta do Polſki, a na dwa od sta do Pruſs na wzor prawa ſłuszności zredukował; Przywrociłby bez uszczerbku intrat fundamentalnych ſkarbowych nietylko pomyślność poddanym swoim, ale i tez łatwość w handlu wszyſtkim narodom, przez Gdanſk z Polſką związek maiącym. Przeciwnie zas, iezeli polityka Miniſtrow Pruſkich na ublizenie wszelkich pomyslności ſąſiedzkich, nieprzeſtannie czuwaiąca gorować będzie, nieochybna iak dla

wła-

własnych ziemianow, tak i dla obcych pogranicznych wynikuie ſtrata. Niech Polſka przypomni ſobie tak dwuletny zakaz exportacyi zboza na Elblązczanow włozony! Niech ten zakaz ſobie przekłada odnowionym w przypadku zoſtaiącego Gdanſka pod berłem Pruſkim! Niech ſobie z takowego przypadku dla ſiebie wynikaiącą przyszłosc kombinuie! Zaiſte okropna ſię otworzy perſpektywa. Elblązczanie znalezli Konwikcyą do zniesienia onego zakazu przez Emulacyą z Gdańſkiem wolnośc wywozu zboza maiącym; Ktora to Konwikcya iedynie ważną zoſtała przez Dependencyą Gdanſka od Polſki. Przeciwnym zdarzeniem Polſka przymuſzona by zoſtała, albo swe Produkta zatrzymac w kraiu, lub tez one za cenę uwidzianą nabywaiącego, iedynie własny pozytek na wzor maiącego, zbywać. W ow czas dopiero pokazałoby ſię, iż Polſka wypuszczaiąc Gdanſk z swey opieki, zamknęła sobie drogę konnekcyi handlowney z Narodami zamorſkiemi; a z

konfekwencyi podała się opiekowaniu iedney Potencyi pogranicznej.

W Gdanſku iedynie Duch kupiectwa ożywia obywatela. Oszczędnosc, pilnosc, induſtrya i wszelkie do tych sciągaiące ſię własnosci uſtawicznemi iego ſą zamiarami. Wielkich publice autorizowanych Kompanii handlownych tam nieznaią. Samokupſtwa *) wszelkie iako zaraza induſtryą gnębiąca prawem fundamentalnym ſą zakazane. Rząd mieyscowy iedynie ma względy, na ułatwienie ſpoſobow handlowi i rękodziełom ſprzyiaiących; I pilnosc swoią dokłada w bronieniu wszelkich bezprawnych przywłaszczeń obywatela, zamyslaiącego krzywdzic, czyli to wspołobywatela swego, czyli tez zagranicznego Przyiaciela, maiętność swą iemu zwierzaiącego. Ten ieſt iedyny ſpoſob zaſługiwania na względy i protekcyą Narodow wſzelkich do Handlu Gdanſkiego ſię intereſſuiących.

*) Monopolium.

iących. Prawdziwa Polityka Magiſtraturę Miaſta ſłabego, do przepisywania ſobie takich Reguł, zniewala.

W Panſtwach Monarchicznie Jedynowładnych rożne ſię zdarzaią odmiany tamuiące ſpekulacyą kupiecką. Spoſoby podatkowania często ſię odmieniaiące, rzadko bez uymy iakieykolwiek nieprzewidzianey, ſwobodom handlowym przeciwney, ſię obchodzą. Pan iedynowładny zdaniem Miniſtra uprzedzony łatwo na rozdanie Samokupſtwa zezwala, byna naymniey nieuważaiąc na ſtan handlu powszechny, lub partykularny, lub też na częſtokroć oczywiście przeciwny ſkutek takowego pozwolenia. Zamiar pozwalaiącego ſamokupſtwa, iedynie bywa pomnożeniem Dochodow, bez rozwazania: Iż ten ſpoſob niedoſkonałym, i tylko protunkowym bywa, a na przyszłość koniecznie chybić muſi. Prawdą ieſt nader doświadczoną, że wszelkie Samokupſtwa i nadzwyczayne podwyzszenia podatkow celnych pilność kupiecką oſłabiaią. Pro-

Proiekta w teraźnieyſzych czasach u-łubione, ale bynaymniey z spodziewaną korzyścią ſię niezgadzaiące, to ieſt: Handel ſąſiedzki gnębić, dla wſkrzeszenia onego w właſnym Dziedzictwie. Te proiekta ſą to owe nieſzczęśliwe zamachy rozrywaiące związek narodow na ſpołeczności szczęśliwyść ſwoię gruntuiących.

W krolewcu handel kwitnął, dopoki nierozerwano naturalny związek tego miaſta z Gdańſkiem. Za kilka milionow Złotych rocznie posyłano Soli z Gdanſka do Krolewca. Produkt ten znacznie ułatwiał handel Krolewieczanom; Ponieważ połową Soli, a połową gotowizny opłacali ſię za Produkta Polſkie. Oprocz tey łatwości drugą ieszcze doznawali od Gdanszczanow im swiadczoną w kredytowaniu ſoli na sześć lub więcey mieſięcy. Zabopolnym ukontentowaniem i zyſkiem, te dwa miaſta między ſobą zachowały związek handlowny; Ktory dopiero ku upadkowi ſię zbly-

zbliżać począł, gdy Samokupstwo Soli w kraiach Pruskich oddane zostało Kompanii handlowney krolewskiey. Ta Kompania, mimo sobie przywłaszczonego Monopolium, niedostrzegła ten użytek, ktorego naybogatszych i maiętnieyszych Domow handlownych pozbawiła. Kade, Saturgus, i inni stracili fortunę swoią, a Gdanszczanie sol w ten czas w Krolewcu na składach maiący, połową wartości się kontentować, przymuszonemi zostali.

Odwiecznie prawami obwarowany, i z troskliwością Rządowey Zwierzchności utrzymywany porządek, oraz i nieodmiennie zachowywana rzetelność i punktualność kupcow Gdanskich, wielkim dla nich zaszczytem zostaią u obcych Narodow handlem się zatrudniaiących.

W czasach swobody handlu swego Gdansk za dwa Myllione Dukatow Bławaty, Sukna, Kamloty, Plotna &c. z Włoch, z Brabancyi, z Saxonii, z Brandebur-

deburgii i innych kraiow zapisywał. Kupcy Berlinscy przez przesyłanie lub Spedycyą tych Towarow, wiele tysięcy czerwonych Złotych zyskiwali. Tak znaczny przewoz żywił i zbogacał w Panstwie Pruskim wielu Ludzi. Gdansk otoczony włościami Pruskiemi, rozsyłał znowu zwyż wyrazone Towary częścią do Prus, i Moskwy na Kredyt, częścią i do Polski. Wszelkie czynności Gdanskie zamierzały na Zysk i wsparcie ziemianinow Pruskich; Szczegolnie fabrikantom, Kupcom i Dziedzicom Dobr ziemskich były użyteczne. Od roku do roku znaczne miewali Prenumeraty bez opłacania zwykłych prowyzyi; Zkąd kwitnęły Rękodzieła iako sposob nayfundamentalnieyszy pomnożenia ludności, a ztąd i intrat publicznych. Zatrudnienia te dla Gdanska i sąsiadow naturalnych zyskowne zatłumione zostały, przez niepomiarkowanie ułożone podatki celne. Przewoz Towarow morskich, do Rigi, Petersburga, Hamburga, Lubecke &c. się obrocił, a

lądo-

lądowy Transport przez Auſtryackie kraie do Polſki i Moſkwy ſobie drogę utorował.

Elbląg, mimo z natury połozenia do handlu obſzernego, niezdatne Miaſto, utrzymuie konkurencyą iedynie na fundamencie wielkiey roznicy cła forдońſkiego. Cło to, taryfalnie wyrazaiące dwa od ſta do Elbląga, a dwanaście od ſta do Gdanſka pilnie roztrząsnąwszy, bezpiecznie ſię weryfikuie na cztyry od ſta do Elbląga, a na Dwadziescia cztyry do Gdanſka; A to ięszcze minąwszy częſtokroć ſię zdarzaiące ſamowładności celnikow Defluitanta niebiegłego krzywdzących. Coż dopiero wypada, porachowawszy arythmetyczną ſtratę na złocie wynikaiącą z wymagaiącego opłacania ſię tym gatunkiem gotowizny, wzgardziwszy w tym własną Monetą kraiową. Dotąd iedynie nad wiſłą ten ſposob szarpiący maiątek Defluitanta doswiadczono. Co ſię dotąd mowiło o nieprzyzwoitościach

ściach w otaxowaniu tarifalnym, iedynie się ściąga do Produktow wszelkich bądz rolniczych, bądz lesnych lub i rękodzielnych z Polski przez Gdańsk do obcych kraiow idących. Na Towary zas wszelkie zamorskie przez Gdansk do Polski wchodzące, żadnego w otaxowaniu nieuważano prawa przyzwoitości. Niektore z tych Towarow od Dwudziestu do Trzydziestu y więcey procentu tracić muszą.

Taryffa oznaczaiąca Cło ugruntowane na fundamencie Traktatu po między Polską i Prussami zawartego, bez wszelkich zostaie własności takiemu dzielu przyzwoitych. Cło pomiędzy dwoma przyiaznemi Narodami uchwalone, powinno się prawem słuszności, sprawiedliwości, i rownowazności, zaszczycać. Wszystkie te własności w uchwaloney Tarifie wspomnioney są zaniedbane. Wartośc istotna Towarow powinna bydź fundamentem przy otaxowaniu onych. Nie stateczność i odmiana Ceny Towarow na

odby-

odbyciuonych ſię zasadzaiąca, Konieczhym bydź powinna celem przy uregulowaniu rownoważności w werifikowaniu przyzwoitey. Wſzyſtkie te tak potrzebne i przyzwoite konieczności zaniedbane ſię bydź zdaią, przy ułożeniu Taryffy rzeczoney, Narod Polski i JEMu hołduiących obywatelow tak oczywiście krzywdzącey. Wartość iſtotna i prawdziwa na przykład Potazu, nie insza bydź może iak ta, którą ma na mieyscu swego przyſpoſabiania, to ieſt w fabryce lesney; Kładąc tu Dwanaście Talerow za szyffunt, y rachuiąc Dwanaście od ſta, wypada połtora Talera, ale nie cztery, iak gładko w fordoniu płacić przychodzi. Na wzor tego, Pszenicy Łaszt tylko po ſto piędzieſiąt złotych Pruſkich taxować można, od takowey więc wartości kładąc Dwanaście procentu, okazuie ſię Dwa, ale nie cztery Dukaty w fordoniu przeciwnie ſię liczące. Nietylko na Potaziu i Pszenicy, ale i na wszelkich innych produktach, z Polſkich krajow wy-

chodzących ten sposob otaxowania powinien by bydź zachowany. W innych kraiach Europeyſkich Strony traktuiące o Cło, ieszcze nad ſłużſzne i ſprawiedliwe otaxowanie Towarow, ich granice przechodzących, tę ſobie świadczą łatwość oboſtronną: Iż od otaxowaney wartości ogolney, anticipative dzieſięć od ſta detrunkuią, i dopiero z tey wynikaiącey proweniencyi, cło uchwalone wzaiemnie ſobie opłacaią.

Niemałą podporą handlu Elbląskiego ſię bydź zdaią Bank Krolewski mieyscowy, i Bankierowie Warszawscy. Do tych śmiele przyłączyć można Induſtryą przewrotnie tłomaczoną niektórych obywatelow Gdańſkich; Ktorą induſtryą, swoy początek z upadku Gdańſka biorącą, ci obywatele zupełność upadku oyczyzny przynaglaią.

Niezbyt roztrząśnione zdanie, niektorych ku Dobru wſpołobywatelow swych dobrze

dobrze myślących osob, często powtarzane bywa: Iż Gdańsk, dostawszy się pod panowanie Pruskie, stan swoy obywatelski znacznieby uszczęśliwił. Zdanie to szczegolnie się zasadza na rokowaniu sobie swobody handlowney z tey odmiany wypływać maiącey. Obiecywaią sobie, ieżeli nie zupełne przywrocenie prerogatyw dawnych, to przynaymniey takich, iakiemy się Miasto Embda w Fryzyi wschodney położone zaszczyca. Pochlebny ten wzor przeszkadza im zoczyć roznicę oczywistą między Gdańskiem y Embdą się znayduiącą. Embda iest Miasto przez naturalną sytuacyą bynaymniey niesięgaiące granic ogolnych Państwa Monarchy swego; zamiast, że Gdańsk przez położenie swe teraźnieysze, iakoby koniecząną częścią Terytoryalną, ziem Pruskich się bydź zdaie. Przeczyć nieprzychodzi, iż cło fordonskie zniesioneby bydź mogło, gdyby Gdańsk Pruskim został Miastem; Ale nic też pewnieyszego ztądby niewynikło, iak zmnieyszenie

protunkowe dochodow Krolewſkich. A że ſkarb Krolewſki uwalniaiąc iedne podatkowanie, natychmiast dla ocalenia dochodow, drugie nakazuie; świeże w tym mamy doświadczenie. Po zeysciu S. P. Pryderyka II. znieſiono niektore gatunki podatkowania, ledwo iednak poſtrzegłszy minuš w Intratach, insze podatki daleko uciązliwsze, na to mieysce poſtanowiono. Zamiaſt żę przedtym na Towarach tylko zbytkowi ſłużących, ciężką kładzioną akcyzę, to teraz na rzeczy iedynie do żywności potrzebnych ten podzielono cięźar. Dochodzić więc bezpiecznie ztąd można; Iż gdyby cło fordonſkie, z przyczyny poddania ſię Gdańſka pod Zwierzchność Pruſką, zmnieyszone, lub też cale znieſione zoſtało, ten ztąd ſię pokazuiący mankament w dochodach, przez inſzy łatwo wymyślonym bydź mogący podatek, ocalonymby być muſiał. Akcyza handlowna, ktorą Krolewiec i inne Miaſta Pruſkie płacą, mogłaby iednym ſłużyć gatunkiem wzmiankowane-

wanego ocalenia. Ten gatunek podatkowania, ieſt to owa wędka, powierzchownie nieszkodliwą, ale wewnątrz raniącą ſię doświadczaiąca. Nietylko nieprzezornym Gdańszczanom, ale też i Defluitantom przez praktykę w handlu oświecenie maiącym, wſzelkie konſekwencye z gatunku podatkowania tego wynikać mogące, przez uſidlenie ſię samych ſiebie zdaniami ſobie pochlebnemi ukrytemi zoſtaią. Owemi ſobie rokowanemi bez fundamentalnemi swobodami ukołyſani nie dochodzą; Iż zamiaſt znieſionego cła frodonſkiego, inne daleko uciązliwsze, ale pod gładszym i łagodnieyszym nazwizkiem mieyscowym, Defluitanta przychodzącego mniey obrażaiącym ułożone, do opłacania nakazane bydź może. Wątpić należy, aby kto rozsądny w tym iedynie: Że w fordonii przez Defluitanta cło ſię płaci, uciemiężenie onego znaydywał. Uciemiężenie aktualne handlu ſię okazuie w opłacaniu cła nieprzyzwoitego, przez kogo-

kol-

kolwiek, komukolwiek i pod ktorymkolwiek pretextem do działania przymuszonym.

Sol, ten zaiſte żywiołem pokarmu ludzkiego mianować ſię mogący produkt, wiele twierdzy dodaie wyżey napomnionym maxymom, a osobliwie szkodliwości Samokupſtwa ſię tyczącym. W Fordoniu żadne cło za sol ſię nie płaci, ani w Tarifie zakazu invectionis oney do Polſki, niewyrażono. Mimo tych łatwości, wſzelako w wysokiey cenie sol morſka dla potrzebuiących w Polſkich kraiach zoſtaie. przyczyna tey drożyzny tego Produktu w tym ſię zamyka, że żadney inszey soli, iak od Kompanii samokupney Krolewſkiey, nabytey do Polſki prowadzić nie można. Jakże iasno ztąd ſię pokazuie! Ze oprocz płacenia cła fordonſkiego, insze ſposoby, na uciemiężenie handlu pogranicznego z niemałym uszkodzeniem obywatelſtwa kraiowego, ſię wynaydywać mogą. Daleko większymby było awantażem

tażem dla krajow Polſkich, gdyby cło od soli brane było w fordoniu, zamiaſt, że przewoz oney wolny, tamowanym zoſtaie. Za mnieyszą daleko cenę Gdańszczanie, wielką część krajow Polſkich doſtatkiem soli prowidować podeymowaliby ſię. Czemuż inwektywa na wzor innych Towarow do Polſki, i od soli wolną nie ieſt? Na iakimże fundamencie sprzeciwianie ſię tey inwektiwy swą ma zasadę? Są to pytania, na ktore odpowiedzią przekonywaiącą, podobno z trudnością ſię usprawiedliwićby przyſzło, tym, ktorych nayprincypalnieyszym ieſt interesſem to wzmiankowane utrzymywać sprzeciwienie. Ktoż potrafi zaręczyć, aby to, co ſię z solą do tych czas dzieie, na przyſzłość i z wſzelkiemi innemi produktami kraiom Polſkim naypotrebnieyszemi, ſię nie działo?

Jedynowładnością uzbroionym bywszy, przy odziedziczeniu uść Rzek naygłownieyzsych spławnych, przez Polſkę przecho-

chodzących do morza Baltyckiego, i tam porta formuiących, łatwo przydzie sobie przywłaszczyć kierowanie wszelkich handlownych czynności do kraiow Polskich się ściągaiących. Widziawszy się tak umocnionym, niemianoby wzgląd na sąsiadow, do ktorych się poczuwano inszemi czasami. Własny Interess iedynym prawem, i zamiaremby został. W świeżey pamięci są Patenta w Roku 1772 dnia 13. Września ogłoszone, w ktorych wszystkim obywatelom ogolnie, i każdemu z osobna ich własność, wolność, i prerogatywy zapewniono. Co się iednak mimo tego zapewnienia w Prowincyach Pruss zachodnich stało, świadczą dowody oczywiste.

Ani prawem miecza, ani prawem Komplanacyi przywłaszczywszy sobie Port Gdański, upewniono wszystkie Narody do Gdańska handluiące: Ze cło portowe według dawney Tariffy tylko wybierane będzie. Mimo tego upewnienia wynaleziono

ziono niezliczone ſpoſoby, od niektorych Towarow wieloraki wymagać podatek. Częſtokroć ten podatek aktualną wartość Towarow daleko przechodzi. Tych czynności, publiczney wierze ſię sprzeciwiających, autentyczne mogą dane bydź dowody.

W tych, dla Gdańſka directe, a indirecte dla innych, oſobliwie Polſkich kraiow szkodliwych obrotach, ieszcze Gdańſk iedynie ſię ratuie przez ſwe z natury wygodne, i nadto ieszcze ludzkim przemyſlem wydoſkonalone położenie. Magazyny lub szpiklerze takiey ſą liczby, i takiey wewnętrzney obszernośći, iż do ſtu dwudziestu tyſięcy Łasztow rożnego Zboża w ſobie zawierać mogą. Przyſtęp do tych Magazynow, czyli dla ſtatkow Polſkich, czyli dla okrętow morſkich, ieſt rownie wielkiey łatwości.

Handel Gdańſki pomnożył ſię był dawniey aż do dziewięć millionow Dukatow

tow roczney cyrkulacyi, a teraz ledwo trzecią częścią rachować można. Nic pewnieyszego ztąd wynika, iak zmnieyszenie Intrat ſkarbowych z podatkow celnych dla Monarchy Pruſkiego ſię zdarzaiących. Smiele twierdzić można, że gdyby Monarcha Pruſki cło redukował, i Port Gdańſkowi przywrocił; nietylkoby przez to ſamo obywatelſtwu swemu dawną wſkrzeszył pomyślność, ale też ſkarbowi swemu Trzy kroć ſto szescdzieſiąt tyſięcy Dukatow pewney intraty przyczyniłby. Elbląg nieopłacaiąc większego cła nad Dwa od ſta, utrzymywałby konkurencyą ſwoią, może w mnieyszey, ale bez wątpienia w pożytecznieyszey mierze. Elbląg przez swoię niewłaściwą obszerność handlu mniey zyſkuie, iak ſkarb Krolewſki przez te obroty skrzywdzonym zoſtaie. Elbląg wraz z Gdańſkiem iedynie przez Emulacyą w ſprawiedliwości, rzetelności, i punktualności Kupcow swoich ubiegałby ſię o względy u obcych Narodow iako

ko i pogranicznych kraiow Polſkich. Filuterya nieznaydowałaby pozoru gorowania nad pilność rzetelnego i sumiennego kupca. Defraudacye na komorach niecelnychby uſtały; Bo hazard ſtraty nieodpowiedziałby zyſkowi ztąd nieznacznemu, i niepotrafiłby zachęcić kogo do podłości wykraczania przeciwko uſtawom Zwierzchności.

W przypadku woyny w kraiu Pruskim, Gdańſk będąc wolnością, a ztąd wynikaiącą neutralnością zaszczyconym, pożyteczną wielce ſtać ſię może ochroną dla Pruſs w obrotach woiennych. Wszelkie okręty Gdańſkie wszędzie wolnąby miały żeglugę, a ruchomości wszelkie, Ziemianin Pruſkich, zawsze bezpieczną w murach Gdańſkich znaydowałyby obronę. W niedoſtatkach żywności Chleb z Gdańſkaby im doſtawiać można.

Ze litość wzaiemna ku bliźniemu w potrzebach okazała ſię w Gdańszczanach, do-

Świa-

świadczali obywatele Pruscy, osobliwie w latach 1746 do 1762. Gdańſk doſtawſzy ſię kiedyś pod Berło Pruſkie, właściwe prawo neutralności by ſtracił, i ztąd w czaſie woyny nikomu czywnościami swemi przyſłużyć by ſię niepotrafił. Nadewſzyſtko Polſka, wszelki związek z obcemi Narodami morzem baltyckim utrzymywany bydź mogący, przez ten przypadek nieochybnie ſtraciłaby.

Podobno wątpić nietrzeba, że gdyby Polſka dla obywatelow swych ziemſkich Port Gdańſki Portem wolnym ogłoszonym bydź życzyła, Gdańszczanie niemieliby chętnie na odſtąpienie takowey prerogatywy zezwolić. Obywatelſtwu Gdańſkiemu łatwieyby przyszło ſię obeiść bez tey prerogatywy, iak ſię oglądać w pętach, z ubliżenia codziennego dawnych dziedzicznych swobod, im kutych.

W tych dopiero zeſzłych Dniach, Publiczność upewnioną zoſtała Liſtem z

pod

pod Druku wyszłym: Że wszelkie Towary, ktore Narod Polſki do Gdanſka, lub z Gdanſką prowadzi, tąkąż ſamą opłatą nałożone ſą, iak niegdyś wybierano za panowania Polſkiego. Niech te niżey ſpecyfikowane gatunki Towarow, tym czasem probuią iſtotę takowego upewnienia.

CŁO

iakim ſię w Fordoniu

opłacano za panowania *Polſkiego*	i teraz opłaca pod panowaniem *Brandeburſkim.*
Pszenicy	
100 Łasztow, Duk. 76½	100 Łasztow, Duk. 375
Zyta	
100 Łasztow, Duk. 38¼	100 Łasztow, Duk. 187½
Wina	
100 Oxefftow Duk. 76½	100 Oxefftow, Duk. 281¾
Kawy	
1000 Funtow, Duk. 4	1000 Funtow, Duk. 14

Po-

Potażu

100 Szyfuntow, Duk. 23—100 Szyfuntow, Duk. 109

Bałow dębowych

100 Kop cztyry cali grubych i szesc sązni długich, Duk. 398 —	100 Kop cztyry cali grubych i szesc sązni długich, Duk. $1687\frac{2}{4}$

Klepek Pypowych

100 Kop, Duk. $6\frac{1}{3}$ — 100 Kop, Duk. $63\frac{1}{4}$

Cukru

600 Funtow, Duk. $2\frac{1}{6}$ — 600 Funtow, Duk. $8\frac{1}{2}$

Indygo,

100 Funtow, Duk. $2\frac{1}{3}$ — 100 Funtow, Duk. $8\frac{7}{16}$

Pieprzu

100 Kamieni, Duk. $11\frac{1}{2}$ — 100 Kamieni, Duk. $71\frac{1}{2}$